

AKO SOM SA STAL HROBÁROM SLOVENSKEJ POLITIKY

Slovensko sa v roku 2020 zbavilo mafie,
aby odovzdalo štát do rúk šialenca

„Moju manželku si do huby neber, ty zbabelé psychopatické hovno,“ napísal som v marci 2021 do esemesky predsedovi vlády Slovenskej republiky Igorovi Matovičovi. Moja nedobrovoľná politická dovolenka sa odoslaním tejto správy náhle skončila.

Po katastrofálnych parlamentných voľbách 2020 a dekáde práce politického operatívca a konzultanta som sa vyše roka snažil, viac či menej úspešne, držať mimo veľkej politiky. Zamestnali ma iné veci. Napísal som knihu o histórii najdôležitejších hospodárskych rozhodnutí moderného Slovenska *Ako skapal tatranský tiger* a doma sa mi rozpadlo dvadsaťročné manželstvo.

Nebolo ľahké začínať nanovo, keď za dverami zúrila pandémia a izolácia bránila spoločenským kontaktom, na ktoré som sa v minulosti pri práci spoliehal. Pravda je však taká, že som ani nemal na výber. Po kampani koalície Progresívneho Slovenska a Spolu, pre ktorú som pracoval do bolestivého volebného konca, sa ponuky na robotu v politike práve nehrnuli.

Našiel som si menšie komunikačné a poradenské kontrakty, aby som mal z čoho platiť účty. Postupne som začal významnejšie spolupracovať s Útvárom hodnoty za peniaze na ministerstve financií. So Štefanom Kiššom, ktorý útvvar vtedy viedol, sa poznáme roky. Štát-

ni analytici potrebovali niekoho, kto im pomôže k zrozumiteľnosti. Ja som našiel prácu, v ktorej som mohol využiť svoje komunikačné a editorské zručnosti spoločne so štrnásťročnými skúsenosťami ekonomického novinára.

Útvar hodnoty za peniaze – ako jedna z hlavných analytických jednotiek – patrí medzi politicky najexponovanejšie miesta v štátnej správe. Jeho vedenie malo k dispozícii moju expertízu. Náročnosť a vážnosť týchto situácií a miera môjho zaangažovania sa však nedali porovnať s tým, čo som zažíval počas práce hovorcovi premiérky Ivety Radičovej, kampaňového manažéra a poradcu prezidenta Andreja Kisku či politického stratéga strany Spolu – občianska demokracia pod vedením Mira Beblavého.

Po roku som si celkom zvykol na pozíciu úradníka v závetrí – bez všadeprítomného tlaku, pozornosti médií a stresu, ktorý sprevádzal moju každodennú robotu predchádzajúcich desať rokov. Zdalo sa, že osud politického vyhnanca nebude až taký zlý. Blahodarný vplyv mal minimálne na moje zdravie a duševnú pohodu.

Pokoj mi však nebol dopriaty nadhlo. Voliči sa v parlamentných voľbách rozhodli, že osud štátu vložia do rúk tomu najhoršiemu, čo sa v domácej politike vyskytlo od vzniku republiky v roku 1993. Igor Matovič sa stal premiérom, pretože nahnevaným ľuďom sľúbil pomstu. Pomstu mafiánskemu štátu, ktorý zavraždil dvoch mladých ľudí a nemilosrdne nahlodával základy demokracie a vlády práva, a najmä pomstu predsedovi Smeru Robertovi Ficovi ako jeho hlavnému protagonistovi.

OBETE ŠIALENSTVA

Z Matovičovej krátkej jednoročnej vlády sa stala najväčšia pohroma na našom území od druhej svetovej vojny. Zákerný, zbabelý, chaotický a nekompetentný výkon funkcie premiéra stál tisíce ľudských životov. Spoločne s verným služobníkom, ministrom zdravotníctva Marekom Krajčím zmenil druhú vlnu pandémie nového koronavírusu na Slovensku na humanitárnu katastrofu.

Na ochorenie covid-19 zomierali ľudia všade na svete. No nie všade na svete sa odohrávala tragédia rovnakého rozsahu. V štá-

O NAJLEPŠEJ VLÁDE, KTORÁ NEBOLA

Ako Radičovej vláda spáchala politickú samovraždu eurovalom

Do služieb politiky som v lete 2010 vstúpil ako typický zelenáč. Neskúsený a arogantný. Štrnásťročná práca ekonomického novinára a komentátora mi dodávala sebavedomie, že politickú komunikáciu dokážem robiť lepšie ako ľudia, ktorých som pravidelne kritizoval na stránkach novín.

V roku 2009 sa skončila dôležitá kapitola môjho života. Odišiel som z Trendu, vtedy rešpektovaného ekonomického týždenníka. Magazínu pod vedením Olivera Brunovského, Eleny Klimešovej a Ľubomíra Hrušovského vďačím za veľa. Za závratne rýchly profesionálny rast, počas ktorého som sa ako dvadsaťsedemročný mladík stal šéfredaktorom. Ale najmä za najkrajšie a najradostnejšie roky kariéry.

V prvom kole som volaniu politiky odolal. Po odchode z Trendu sa mi koncom roka 2009 ozval podpredseda SDKÚ-DS Ivan Mikloš, ktorý mi v parlamentných voľbách ponúkol zvoliteľné miesto vo farbách najsilnejšej opozičnej strany. Odmietol som. Predseda novej liberálnej strany SaS Richard Sulík ma zavolať na obed, na ktorom sme sa stihli povadiť o tom, aká silná štátna regulácia je potrebná v zdravotníctve. Rozlúčili sme sa s tým, že som nenapraviteľný socialista. Návrh, aby som prijal pozíciu šestky na kandidátskej listine, druhý raz nezopakoval.

O pol roka neskôr, uprostred leta, mi zavolať Iveta Radičová. Tentoraz som nezaváhal. Pár dní po našom rozhovore som sedel vo

vládnom leteckom špeciáli ako hovorca novej premiérky na ceste do Bruselu. Slovenskú delegáciu čakali náročné rokovania o pôžičke členských krajín Európskej menovej únie na záchranu Grécka, ktorú Slovensko nechcelo podpísať. Odmietanie pomoci gréckej vláde, ktorej sa pod tlakom dlhov rúcal pod rukami štát, bolo jednou z dôležitých tém SDKÚ aj SaS počas volebnej kampane. Kritika postoja pravicových strán bola zasa jednou z dôležitých tém, ktorej som sa venoval ako komentátor denníka SME, kde som po odchode z Trendu pracoval.

Slovensko nebolo jedinou krajinou eurozóny, ktorej reprezentácia bola nešťastná zo záchranu Grécka. Požičiavať peniaze inému štátu, ktorý sa do problémov dostal nezodpovednou politikou, nebolo populárnou témou. Lenže účet za váhanie dramaticky rástol. To, čo bolo na začiatku krízy problémom za pár miliárd eur, sa v priebehu prvého polroka 2010 zmenilo na katastrofu za sto miliárd eur. Navyše, z Grécka sa panika rýchlo šírila do Portugalska, Írska či Talianska a Španielska.

Eurozóna sa ocitla v nebezpečenstve, ktoré si pri vzniku spoločnej meny dokázal predstaviť málokto. Hrozilo, že riziko krachu jedného členského štátu vyvolá reťazovú reakciu, ktorá môže viesť až k rozpadu menovej únie. Európski politici museli chtiac-nechtiac zasiahnuť. Znamenalo to porušiť základné pravidlo spoločnej meny – že za rozumné hospodárenie s verejnými peniazmi si zodpovedá každý štát sám.

K vyhroteniu témy na Slovensku prispel pred parlamentnými voľbami dosluhujúci predseda vlády Robert Fico. V Bruseli ostatným premiérom a prezidentom Európskej únie sľúbil účasť Slovenska na pomoci Grécku bez toho, aby si od parlamentu vypýtal mandát. Návrh zmluvy o pôžičke nepredložil na rokovanie Národnej rady. Jej prijatie nechal na budúcu vládu.

Zbabelý postup premiéra Fica utvrdil opozičné strany v odmietavom postoji, ktorý vo vyhrotenej kampani vyústil do verejného záväzku SDKÚ a SaS, že za grécku pôžičku nezahlasujú. Získali tým plusové politické body u voličov, ktorí pomoc „bohatšiemu Grécku“ väčšinou odmietali. No zároveň si zarobili na poriadny diplomatický hlavybôľ – slovenské sebestvo museli po zostavení novej vlády vysvetliť partnerom v eurozóne.

Pôžička Grécku nebola jedinou mínou, ktorú svojim nástupcom zanechala prvá vláda Roberta Fica. Žalostná bola predovšetkým jej

CESTA MANAŽÉRA DO POLITICKÉHO PEKLA

Ako sa Dobrý anjel stal na Slovensku prezidentom
– a postaral sa o najhoršiu prehru
Roberta Fica v jeho kariére

„Dobrý deň, volám sa Andrej Kiska a som zakladateľom spoločnosti Quatro a Triangel.“ Týmito slovami začal verejnosti neznámy popradský podnikateľ rozprávať príbeh, ktorý som neskôr počul pri desiatkach rôznych príležitostí po celom svete. V rozhovoroch pre domáce a zahraničné médiá, na prednáškach po základných, stredných a vysokých školách, na konferenciách, stretnutiach s podnikateľmi a slovenských veľvyslanectvách na troch kontinentoch.

Bol to príbeh o mladíkovi, ktorý sa po Nežnej revolúcii vybral do Ameriky, pracoval na stavbách, predával bagety na benzínkach, spával so švábmi, zlou investíciou prišiel o všetky zarobené peniaze, aby napokon spolu s bratom a bratrancom vymysleli najúspešnejšiu domácu nebankovú skupinu splátkových a pôžičkových firiem.

V januári 2005 v Poprade a okolí napadlo množstvo snehu. Spomínam si na to jasne, pretože cestou späť do Bratislavy som strčil hlavu rozhorúčenú množstvom vypitého alkoholu do kopy snehu na čerpacej stanici. Vďaka Bohu za diktafóny, inak by som si z inkriminovaného dňa viac nepamätal. Pôvodným zámerom bolo urobiť pre týždenník Trend rozhovor s finančníkom, ktorý spolu s bratom predal najväčší slovenský nebankový systém splátkového predaja VÚB banke.

Cena za obchod nebola zverejnená, ale vo finančných kruhoch sa špekulovalo o sumách prevyšujúcich pol druhu miliardy korún (neskôr sa ukázalo, že to bolo vyše 1,7 miliardy korún, 56 miliónov eur). Ako ekonomickí novinári sme boli zvedaví, čo za finančného kúzelníka je onen popradský podnikateľ. V slovenských médiách o bratoch Kiskovcoch sotva existovala zmienka, hoci názvy ich firiem boli notoricky známe každému, kto si od druhej polovice deväťdesiatych rokov na Slovensku kupoval televízor alebo práčku.

Snaha urobiť tradičný rozhovor pre noviny nevyšla. Počas dvoch hodín po úvodnom zoznamení nás Andrej Kiska ledva pustil k slovu. Namiesto kladenia otázok sme s otvorenými ústami počúvali životný príbeh, kázeň a prednášku v jednom – spojenú s písaním a kreslením na tabuli. Vo výklade sa nenechal vyrušiť žiadnymi pokusmi o dialóg. Bol pripravený vyrozprávať svoj životný príbeh presne tak, ako si ho v hlave nakreslil. Po chvíli sme to vzdali a nechali ho rozprávať popíjajúc víno a malinovicu z obrovskej fľaše, z ktorej nám aj sebe štedro nalieval.

Bolo to prvý raz, čo som na vlastnej koži zažil čaro osobného príbehu, ktorý o desaťročie neskôr v prezidentských voľbách nadelil Robertovi Ficovi najhoršiu porážku v politickej kariére. Z rozhovoru som odišiel zmorený alkoholom s nahnevaným fotografom, ktorý po dvoch hodinách rozprávania a pitia nevedel so spoteným a červeným Kiskom urobiť záber, ktorý by sa dal použiť na titulku seriózneho ekonomického magazínu.

Po návrate do Bratislavy som prepísal záznam z diktafónu a súvislý prúd Kiskovho rozprávania dodatočne predelil otázkami. Tak vznikol rozhovor *Nepredávali sme pôžičky, ale emócie*, ktorý bol nominovaný na Novinársku cenu za rok 2005. V nasledujúcom roku Andrej Kiska s prehľadom a náskokom vyhral hlasovanie čitateľov Trendu a oslovených expertov v súťaži o titul slovenského manažéra roka. Neortodoxný podnikateľský príbeh a jeho žoviálny aktér z Popradu pôsobili v prevažne sterilnom prostredí finančných a bankových manažérov ako vítané osvieženie.

Kde iní hovorili o maržiach a trhových príležitostiach, Kiska rečnil o tom, že je morálnou povinnosťou úspešného človeka pomáhať iným. Už v roku 2005 mal v hlave zárodok plánu, ktorý mal byť kombináciou charity s finančným projektom: „Chcem sa intenzívne venovať ľuďom

DOBRÝ ZAČIATOK, ZLÝ KONIEC

Ako sa z obľúbeného prezidenta stal hrobár jednej politickej generácie

Výmena stráží v Bielom dome je vážna a zložitá záležitosť. Američania majú od šesťdesiatych rokov minulého storočia zákon, ktorý určuje postupy pre pokojné odovzdanie moci od existujúceho k zvolenému prezidentovi. Nefunguje to bez chýb a nie vždy sa podarí udržať dôstojný priebeh. Po volebnej prehre s Joeom Bidenom v roku 2020 to svetu ukázal prezident Donald Trump. Pravidlá však minimálne myslia na to, že existuje prechodné obdobie a snažia sa ho pokryť.

Už počas kampane majú hlavní kandidáti prístup napríklad k spravodajským informáciám. V období medzi prezidentskými voľbami a inauguráciou hlavy štátu pracuje prechodný tím, ktorého úlohou je oboznámiť nového prezidenta Spojených štátov s fungovaním výkonnej moci a vybrať kandidátov do kľúčových pozícií v novej administratíve. Napokon, ide o veľa. Americký prezident je šéfom federálnej výkonnej moci, politicky najmocnejším človekom na planéte.

Odovzdávanie kľúčov v prezidentskom paláci na Slovensku je iná disciplína. Prezident je síce súčasťou výkonnej moci, no nie je politicky najmocnejším človekom ani vo vlastnej krajine. Ale je to hlava štátu zvolená priamo ľuďmi. Tomu by mohli byť prispôsobené podmienky, aby sa zvolený prezident mohol ako-tak dôstojne pripravovať na výkon mandátu. Žiaľ, nie sú. Formálne pravidlá neexistujú, a vzhľadom na to, že pred Andrejom Kiskom mala krajina iba tri hlavy štátu – Michala Kováča, Rudolfa Schustera a Ivana Gašparovi-

ča –, nestihla vzniknúť ani neformálna tradícia prechodu úradu od jedného prezidenta k druhému.

Po víťazstve vo voľbách 2014 priznal Kiskovi rezort vnútra nárok na ochranu. Viac zvolený prezident na prechodné obdobie dva a pol mesiaca do zloženia sľubu od štátu nedostal. Lenže okolitý svet sa nezastavil. Média potrebovali odpovede, bolo treba nachystať program inaugurácie, zloženie tímu v paláci, prvé domáce výjazdy a zahraničné cesty. Už na druhý deň v úrade mal Kiska cestovať na rokovanie prezidentov Vyšehradskej štvorky do Budapešti. Toto všetko zvolený prezident riešil v improvizovaných podmienkach. Za vlastné si prenajal salónik v hoteli Devín, kde organizoval pracovné stretnutia, poskytoval rozhovory a prijímal návštevy. Opieral sa o ľudí z kampane, ktorí mu pomáhali v rámci neplateného voľna.

Odovzdávanie moci môže vyzerat' dôstojne aj na Slovensku. Zuzanu Čaputovú pozval prezident Kiska do paláca hneď po jej víťazstve v roku 2019. Zvolená prezidentka dostala k dispozícii priestory a neobmedzený prístup k zamestnancom kancelárie. Lenže v roku 2014 v prezidentskom paláci dosluhoval Ivan Gašparovič. Bývalý predseda parlamentu za HZDS, ktorý sa v deväťdesiatych rokoch minulého storočia zúčastnil na všetkých svinstvách v réžii vlády Vladimíra Mečiara: od divokej privatizácie štátneho majetku, cez zavlečenie syna prezidenta Michala Kováča do Rakúska tajnou službou, až po protiústavné vylúčenie poslanca Františka Gauliedera z parlamentu.

Gašparovič sa po Kiskovom víťazstve zachoval v súlade s prevládajúcim charakterom svojej kariéry. Zvoleného prezidenta nielenže neprijal, ale zamestnancom kancelárie zakázal stretávať sa s Kiskom. Ten musel napísať oficiálnu žiadosť o prijatie, aj tú prezident Gašparovič začiatkom mája písomne odmietol. S odôvodnením, že na to nevidí dôvod.

„Je to trochu neobvyklé, ale beriem na vedomie, ani to zatiaľ nijako nekomplikuje môj život,“ reagoval jeho nástupca. Bola to pravda, hoci nie celá. Práce na inaugurácii a na najdôležitejších bodoch budúcej agendy prebiehali aj vďaka tomu, že viacerí zamestnanci paláca mali – na rozdiel od úradujúceho prezidenta – úroveň. Ignorovali detinský zákaz styku a pomáhali nám s prípravou.

Jedným z dôvodov, prečo sa prezident Gašparovič odul, bola otázka menovania sudcov Ústavného súdu. Trom z nich sa končil mandát

BOMBY, ŠUPY, GALIBA

Ako sa v parlamentných voľbách 2020 zničila nová politická generácia

V druhej polovici marca 2016, tesne pred Veľkou nocou, sme s Martinom Filkom skončili v oblúbenom bratislavskom Nu Spirit Bare. Bola to výnimočná udalosť. V posledných rokoch sme sa stretávali hlavne na pracovných obedoch. Na polceste medzi prezidentským palácom, kde som robil poradcu, a ministerstvom financií, kde Filko pracoval ako hlavný ekonóm. Desať rokov predtým, na začiatku nášho priateľstva, sme bratislavské bary po polnoci zatvárali neporovnateľne častejšie.

Napriek chudobnejšiemu spoločenskému životu sme za sebou mali zaujímavý mesiac. Začiatkom marca 2016 v parlamentných voľbách skrachovali nádeje na zmenu. Smer zoslabol, no obhájil volebné víťazstvo. Do parlamentu sa po prvý raz od vzniku modernej republiky dostali fašisti pod vedením Mariana Kotlebu. Rodila sa tretia vláda Roberta Fica. Z rozloženia síl vo vznikajúcej koalícii bolo zrejmé, že Slovensko nemôže dúfať ani vo veľké reformy, ani v zásadné riešenie problémov, ktoré boli prekážkou zlepšovania života v krajine.

Z ponurej nálady a povolebného splínu nás oboch vytrhla práca. Ako poradca prezidenta Kisku som mal plné ruky s prípravou rokovaní s politickými stranami, rozhovorov o zostavení vlády a ústavných povinností, ktoré súvisia s menovaním nového kabinetu. Filkovi sa podarilo u podpredsedu Smeru a ministra financií Petra Kažimíra presadiť koncept hodnoty za peniaze.

Po voľbách s kolegom Štefanom Kiššom z Inštitútu finančnej politiky a Ľudovítom Ódorom z Rady pre rozpočtovú zodpovednosť zverejnili praktický návrh pre budúcu vládu, ako do rozhodovania o štátnych peniazoch vnieť viac úžitku. Dokument nazvali *Najlepší z možných svetov*. Staronový minister financií Kažimír si koncepciu trojice ekonómov osvojil a sľúbil podporu pri jej presadzovaní v programovom vyhlásení novej vlády. Na ministerstve financií mal vzniknúť Útvar hodnoty za peniaze, jeho šéfom sa mal stať práve Filko. Napínavý mesiac sa vďaka tomu mohol skončiť pomerne dobrou správou pre verejné financie. Napriek neveselým výsledkom parlamentných volieb.

Na začiatku marca to tak nevyzeralo. Krátko po voľbách sa mi Filko ozval na počutie znepokojený. Minister Kažimír sa k nemu vraj začal správať čudne. Podpredseda Smeru mu dokonca päť dní po voľbách večer telefonoval s otázkou, či ho kontaktovala kancelária prezidenta. Podozrievavosť ministra financií súvisela s konšpiračnou teóriou, ktorú živil predseda Smeru Fico, aby podporil ochotu rokovať o zostavení vlády a urýchlil priebeh rozhovorov.

Šírila sa klebeta, že ak sa politickým stranám nepodarí dohodnúť, prezident Kiska je pripravený vymenovať úradnícku vládu podľa vlastného gusta. Hrozba mala pomôcť spojiť niekdajších veľkých súperov. Andrej Danko a SNS boli pre Smer tradičným spojencom, ale predseda Mostu-Híd Belá Bugár a šéf Siete Rado Procházka boli politikmi z druhého brehu. Ich ochota rokovať o vstupe do vlády vyvolala búrlivú reakciu u časti voličov odchovaných na posvätnnej zásade, že spojenectvo so Smerom je zradou.

Konšpirácia si našla ochotných poslucháčov v politických a mediálnych kruhoch. Očividne sa špekulovalo o konkrétnych menách. Svedčil o tom nielen Kažimírov telefonát, ale aj otázky novinárov, ktorí sa Filka pýtali to isté: či dostal od prezidentskej kancelárie ponuku na post v Kiskovej úradníckej vláde. Znepokojenému priateľovi som vysvetlil, že konštrukcia o vlastnej prezidentovej vláde je blud; že prezident už rokoval s Ficom a poverí zostavením vlády hocikoho, kto do prezidentského paláca príde prvý s podporou aspoň 76 poslancov parlamentu.

Spoločne sme si poťažkali, ako „ľuďom jebe“, a Filko sa na pár dní odmlčal. V polovici marca sa ozval znova, zavolať ma na obed. Jeho